

Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България

Таксацията на дивеча през пролетта на 2022 г. е проведена съгласно указанията на Изпълнителната агенция по горите (писмо № ИАГ – 1879/27.01.2022 г.). Тя се осъществи по изискванията на чл. 61 от Правилника за прилагане на Закона за лова и опазване на дивеча.

Ръководството на всяка регионална дирекция по горите извърши подготовка за правилното провеждане на таксацията на дивечовите запаси във всички ловностопански райони.

Бяха реализирани инструктивни съвещания в държавните горски и ловни стопанства по места, ръководителите на сдруженията изготвиха графици за провеждане на таксацията в ловностопанските райони на ловните дружини и определиха съответните отговорници.

Таксацията в горските територии бе извършена в едни и същи дни за недопускане на преброяване на един и същ дивеч два или повече пъти.

В държавните ловностопански райони, за които няма сключени договори за предоставяне на стопанисването и ползването на дивеча, таксирането на дивеча се осъществи от служителите на съответните държавни горски и ловни стопанства.

Таксирането на дивеча в държавните дивечовъдни участъци се извърши от юридическите лица, сключили договори за стопанисване и ползване на дивеча.

Установяването на запасите на едрия дивеч се реализира съгласно заложените принципи в Наредба №18 от 07.10.2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии, както и според Методиката за мониторинг на запаса на дивата свиня и едрия дивеч в Република България. При оформяне на таксационните данни са взети предвид целогодишните наблюдения върху дивеча, резултатите от ловните излети, а при дивата свиня – и отпадът от АЧС.

Държавните горски и ловни стопанства представиха за обобщаване резултатите от таксацията по ловностопански райони в регионалните дирекции по горите, като използват образци в електронен вид за държавните ловностопански райони и за районите на ловните дружини в информационната система на ИАГ (<https://www.system.iag.bg>).

Регионалните дирекции по горите представиха в информационната

система на ИАГ обобщени таксации по ловностопански райони, придружени с писмен обзор за състоянието на дивеча и причините за настъпили изменения в количествено и качествено отношение. Едновременно с таксацията на дивеча за ловностопанските райони регионалните дирекции по горите представиха в ИАГ и проектопланове за ползването на дивеча през ловния сезон 2022/2023 г. по ДГС и ДЛС.

От представените обзори за състоянието на дивечовите запаси по регионални дирекции е видно, че таксацията на дивеча е изготвена съгласно дадените указания. Резултатите бяха представени в срок, като данните са отразени в информационната система на ИАГ. Данни от проведените таксации в трите национални парка не бяха представени.

Анализът на резултатите налага извода, че при едрия дивеч във всички ловностопански райони като цяло се формират дивечови популации, които постепенно нарастват, като изключение прави муфлонът.

Получените резултати от таксацията при отделните видове дивеч се характеризират със следното:

БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН

Общата численост на благородния елен е 35 121 бр., от които 20 420 в държавните ловностопански райони и 14 701 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година е налице увеличаване с 2302 бр., или 6.6 %, като то е основно в предоставените ловностопански райони – 13.7 %. В държавните ловни стопанства и дивечовъдните участъци, отдадени за стопанисване на дивеча от юридически лица по реда на чл. 36, ал. 1 от ЗЛОД, се отчита увеличаване на запаса на ловния вид с 1.4 %, което е в резултат на доброто изпълнение на инвестиционните програми към договорите за стопанисване на дивеча, в т.ч. регулирането на хищниците и по-ефективната охрана.

По-голям ръст на запасите от благороден елен има в ловностопанските райони от териториалния обхват на Регионалните дирекции по горите в Пловдив, Шумен, Русе и Ловеч. Нарастването на запаса се дължи основно на редовното подхранване, ограничаване в голяма степен на браконьерството и отстрела на хищници.

Половото съотношение на този

вид дивеч в държавните ловностопански райони е 1:1.7 в полза на женските екземпляри.

ЕЛЕН ЛОПАТАР

Запасът от елен лопатар е 11 586 бр., от които 7735 в държавните ловностопански райони и 3854 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година има увеличаване на запаса общо с 1066 бр. (9.2 %).

Този вид дивеч се стопанисва в оградени площи, което прави управлението на запаса чувствително по-лесно и предвидимо, насочено към извеждане на необходимата селекция за регулиране на възрастовата и половата структура за повишаване на качеството на трофеите. През последните години видът се разселва и в ловностопански райони на ловните дружини.

Половото съотношение на вида в държавните ловностопански райони е 1:1.6 в полза на женските екземпляри. Запасът като цяло е над допустимия за страната.

СЪРНА

Запасът от сърна е 130 750 бр., от които 29 324 в държавните ловностопански райони и 101 426 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година увеличаването е с 5111 бр. (3.9 %).

При анализ на данните се констатира, че видът поддържа бавен, но постоянен темп на завишаване на запаса. Една от причините за това е загубата на голяма част от естествения прираст. Вече може да се говори за едно общо стабилизиране на запасите на сърната. Намаляването им в някои от предоставените ловностопански райони, където няма предвидено ползване, се дължи на браконьерство, включително и от ловци по време на провеждащите се излети за лов на дива свиня, както и на болестта син език.

Половото съотношение на вида във всички ловностопански райони е около 1:1.1. Като цяло запасът от сърна е значително под допустимия.

ДИВА СВИНЯ

Дивата свиня наброява 43 654 екземпляра. Мерките, които бяха извършени от стопанисващите дивеча през 2020 и 2021 г. с цел намаляване на запаса на дивата свиня и по този начин намаляване на разпространение-

ПРОЛЕТНО ТАКСИРАНЕ НА ДИВЕЧА В БЪЛГАРИЯ – 2022 година

РДГ	ВИД ДИВЕЧ											
	ЕДЪР ДИВЕЧ										ДРЕБЕН	
	Бл. елен	Елен лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Глухар	Муфлон	Алп. козиорог	Тиб. як	Зубър	Заек	Фазан
ДЪРЖАВНИ ЛОВНОСТОПАНСКИ РАЙОНИ												
Берковица	286	6	1886	293			23				498	133
Благоевград	192	296	3127	1274		413	196				1986	6
Бургас	1855	763	2808	804			363				1435	46
Варна	1504	654	1206	496			297				1199	1861
Велико Търново	1678	427	1907	443	21		140				527	817
Кърджали	393	201	1551	982	7	4	343				1052	209
Кюстендил	202	158	826	194	77	12	229				246	
Ловеч	1002	149	1176	332							119	60
Пазарджик	492	199	1867	768	254	756	275				685	
Пловдив	1833	1455	2784	1732	1013	215	731				1288	1408
Русе	4322	495	2648	561			48			55	2027	1033
Сливен	640	84	1335	455			89				754	459
Смолян	465	129	1278	862	518	641	244				1032	
София	1688	2351	1619	690	256	177	530		16		239	19
Стара Загора	741	2	1448	353	45		46				821	322
Шумен	3077	258	1483	872			242				1009	375
ДЛСР по РДГ:	20 370	7627	28 949	11 111	2191	2218	3796	0	16	55	14 917	6748
УОГС - Петрохан	40	55	300	20								
УОГС - Юндола		53	66	23		4	58				40	
ДЛСР Военно ЛС	10		9	5								
Предост. на др. ведомства:	50	108	375	48	0	4	58	0	0	0	40	0
ПРЕДОСТАВЕНИ ЛОВНОСТОПАНСКИ РАЙОНИ												
Берковица	375		8266	2139							29 831	33 630
Благоевград	6	4	3876	2441							18 374	393
Бургас	935	113	4591	1443							20 706	3534
Варна	534	174	3507	1336			151				24 153	18 710
Велико Търново	2191		7551	2963			100				14 398	22 003
Кърджали	852	1854	13 861	4333							26 761	13 682
Кюстендил	16		4654	2432							8152	10
Ловеч	1099		9613	1790							33 222	36 655
Пазарджик	55	12	3461	1562		65					15 193	2814
Пловдив	312		5557	1848	41	56					38 363	25 353
Русе	1808		3766	456							37 783	17 278
Сливен	982	28	5315	1339			8				30 760	10 107
Смолян	859	74	7567	2305	1035	1351	48				12 311	
София	325	71	11 274	3808	19	15					16620	3698
Стара Загора	496	14	4051	1173	33		71				16251	15 291
Шумен	3769		4271	1040							16139	5723
Еледжик	24	280	183	46			24				25	
Студен кладенец	63	1230	62	41						12	120	
ПЛСР по РДГ:	14 701	3854	101 426	32 495	1128	1487	402	0	0	12	359 162	208 881
ОБЩО ДЛСР 2022	20 420	7735	29 324	11 159	2191	2222	3854	0	16	55	14 957	6748
ДЛСР 2021	20 139	7223	29 202	10 405	2000	2152	4208	0	16	54	14 535	6929
% спрямо 2021 г.	1.4	6.6	0.4	6.8	8.7	3.2	-9.2		0.0	1.8	2.8	-2.7
ОБЩО ПЛСР 2022	14 701	3854	101 426	32 495	1128	1487	402	0	0	12	359 162	208 881
ПЛСР 2021 г.	12 680	3300	96 321	29 729	949	1358	444	0	0	11	347 920	197 008
% спрямо 2021 г.	13.7	14.4	5.0	8.5	15.9	8.7	-10.4				3.1	5.7
ВСИЧКО 2022 г.	35 121	11 589	130 750	43 654	3319	3709	4256	0	16	67	374 119	215 629
ВСИЧКО 2021 г.	32 819	10 523	125 523	40 134	2949	3510	4652	0	16	65	362 455	203 937
% спрямо 2021 г.	6.6	9.2	4.0	8.1	11.1	5.4	-9.3		0.0	3.0	3.1	5.4

ДИВЕЧ		ХИЩНИЦИ				
Яребица	Кеклик	Вълк	Чакал	Лисица	Ск. кучета	
348	80	95	181	302		44
271	663	206	4	550		76
46		179	998	486		38
325			732	350		75
		40	197	234		37
70	89	70	174	275		95
445	65	38	22	128		19
		32	114	118		15
		69	15	332		48
1352	70	67	72	367		12
218		3	705	342		113
195	30	49	479	273		26
58	58	73		351		66
505		46	154	212		46
295	50	45	288	203		49
113		28	613	325		171
4241	1105	1040	4748	4848		930
		6				
		2		14		20
0	0	8	0	14		20
36 479	378	191	4420	3676		2063
11 918	6510	308	387	1903		797
15 290	700	236	5885	2607		834
21 226		3	4485	2313		1879
4711		127	4659	2895		2309
19 401	3133	312	5546	4160		1786
12 587	928	93	953	1390		865
14 341	216	30	5374	2786		2197
23 583	54	21	1247	1438		640
70 897	612	81	2650	2307		1108
10 229		7	2983	2311		1725
32 939	558	156	4852	2885		878
1474	944	181	9	2572		890
22 168	833	217	3745	3324		1903
26 859	144	52	5368	2392		890
9581		8	4434	2608		1564
			12	25		5
	50	11	45	20		6
333 683	15 060	2034	57 054	41 612		22 339
4241	1105	1048	4748	4862		950
4130	1305	999	4152	4561		900
2.6	-18.1	4.7	12.6	6.2		5.3
333 683	15 060	2034	57 054	41 612		22 339
333 069	14 601	1713	52 284	39 674		22 293
0.2	3.0	15.8	8.4	4.7		0.2
337 924	16 165	3082	61 802	46 474		23 289
337 199	15 906	2712	56 436	44 235		23 193
0.2	1.6	12.0	8.7	4.8		0.4

нието на болестта АЧС, доведоха до положителни резултати. Запасът на дивата свиня като цяло бе сведен под допустимия. Темпът на разпространение на заболяването африканска чума по свинете се забави и в ловностопански райони, където дивата свиня бе изчезнала като ловен вид, се наблюдава завръщането ѝ.

Увеличаването на запаса спрямо миналата година е с 3520 бр. (8.1 %). Притеснителна е появата на вторични огнища на АЧС, още повече, че запасите от дива свиня в страната бележат увеличаване. Необходимо е да продължи стриктното спазване на мерките за биосигурност за ограничаване на разпространението на АЧС, дадени в заповеди № РД 48-61/01.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 48-3/06.01.2020 г., и Заповед № РД 48-23/18.02.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите.

ДИВА КОЗА

Запасът от дива коза е 3319 броя. Увеличаването спрямо миналата година е с 370 бр. (11.1 %). Общо за страната числеността на дивата коза не е реална поради липсата на таксационни данни от трите национални парка за 2022 година. Популацията на дива коза на територията на РДГ – Смолян, е стабилна, като наличният запас е над допустимия и е налице естествено разселване на вида в ловностопанските райони, стопанисвани от ловните дружини.

МУФЛОН

Броят на муфлоните в страната е 4256, с 396 бр. (9.3 %) по-малко в сравнение с 2021 година. Запасите в държавните ловностопански райони са намалели общо с 9.2 %, а в тези на ловните дружини – с 10.4 %.

Муфлонът се стопанисва основно в оградени площи, което прави управлението на запаса значително по-лесно, в т.ч. извеждането на неопходимата селекция за регулиране на възрастовата и половата структура за повишаване на качеството на трофеите.

През последните години видът страда от заболяването син език, което в комбинация с недостатъчните грижи за вида в някои ловностопански райони води до намаляване на запасите му.

ГЛУХАР

Общият брой на глухарите е 3709. В сравнение с миналата година се наблюдава увеличаване на запаса с 199 бр. (5.4 %). Въпреки загубата на местообитания и намаляването на основната хранителна база на вида, браконьерството и други неблагоприятни фактори, запасите на глухара се стабилизират и увеличават, макар и с малък ръст.

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

Заек – 374 119 бр., увеличаване с 11 664 бр. (3.1 %) спрямо 2021 г.; Фазан – 215 629 бр., увеличаване с 11 692 бр. (5.4 %); Яребица – 337 924 бр., увеличаване с 725 бр. (0.2 %); Кеклик – 16 165 бр., увеличаване с 259 бр. (1.6 %).

Слабият ръст на запасите от дребен дивеч се дължи на постепенното изчезване на естествените му местообитания най-вече в Северна България, браконьерството и разпространението на хищници. Застрашен от изчезване е кекликът, защото ежегодно се разселва в много малки количества, а естествените местообитания на вида намаляват. Реалната численост на дребния дивеч във всички ловностопански райони ще бъде установена след провеждане на контролните есенни таксации.

ХИЩНИЦИ

Към настоящия момент в страната обитават 3082 вълка, с 370 (12.0 %) повече от миналата година. В сравнение с миналата година чакалът се е увеличил с 5366 бр., или 8.7 %, и наброява 61 802.

Запасът от лисица е 46 474 бр. Увеличаването спрямо 2021 г. е с 2239 бр. (4.8 %).

По данни от таксацията във всички ловностопански райони обитават 23 2893 скитащи кучета.

При тази висока численост на хищниците се налага изводът, че без целенасочено регулиране на популациите им възпроизводството на останалия дивеч ще бъде компрометирано.

През изминалата година като цяло здравословният статус на дивеча беше добър, с изключение на появата на вторични огнища на африканската чума по дивата свиня, отделни огнища от болестта син език по преживните животни и на птичи грип.

И през 2022 г. работата по достигане на допустимите запаси и селекция в популациите при едрия дивеч трябва да продължи като основна предпоставка за добиване на качествени трофеи.

Необходимо е упражняване на адекватен и ефективен контрол от страна на стопанисващите дивеча (ДГС, ДЛС и юридически лица) със съдействие на МВР по места срещу браконьерството, извършване на проверки по време на ловните излети за стриктно спазване на ЗЛОД и действащата нормативна база, както и ефективна борба за намаляване на числеността на хищниците.

Инж. Петър ПЕТРОВ
главен експерт в отдел
„Ловно стопанство“ в ИАГ